

Sylvester uit 1960: roeiboot met een geschiedenis

Fred Vlotman

De oudste boot waarin Het Galjoen vaart, kent een unieke ontstaansgeschiedenis. Na een domme ramp werd de boot niet door de Breukelse roeivereniging gekocht maar gekregen. Het was indertijd de snelste boot die ooit door een vermaarde Utrechtse botenbouwer is vervaardigd. Hij is geschonken door een fanatiek sportende mecenas die het zich kon veroorloven om enorm veel geld te besteden aan allerlei sportaccommodaties en sporters.

Sylvester op Amsterdam-Rijnkanaal

Beeld: <https://www.hetgaljoen.com/fotoboek/2024-03-varsity>

Heel vroeg in de ochtend roeien

Vanuit de gedachte ‘een gezond lichaam in een gezonde geest’ waren er 7 uren sportlessen per week opgenomen in de in 1946 opgerichte Nijenrode-opleiding. Roeien behoorde daar helaas niet bij. Daarom trainden wedstrijdroeiploegen van Het Galjoen van 5 tot 7 uur in de ochtend. Zodoende konden de roeiers na het douchen op tijd aanschuiven bij het, voor alle studenten verplichte, gezamenlijke ontbijt in de mensa om 8 uur.

‘Truc speciale’ van eigenwijze stuurman

De stuurman van een wedstrijdplieg vond het stoer om geen vaart in te houden als zijn ploeg bij het botenhuis aankwam. Hij was zo eigenwijs dat hij niet de normale commando’s ‘light peddel’ en ‘spoelhaal’, gaf om een boot vaart te laten minderen. Zodoende liet hij zijn ploeg tot vlak bij het vlot doorroeien. Komend vanuit Breukelen gaf hij op het laatste moment alleen de commando’s ‘laat lopen’ (niet meer trekken aan de roerriemen), ‘houden bakboord’ (bladen van die riemen verticaal in het water steken) en ‘stuurboord riemen hoog’ (de riemen omhoog drukken, zodat ze op het vlot gelegd kunnen worden). Als de boot zo plotseling sterk vaart minderde, trok die stuurman keihard aan bakboord (links) het stuurtouw strak aan. Daardoor draaide de boot met zijn achterkant naar bakboord en werd hij - door het haaks op de vaarrichting staande grote roer – extra hard geremd, zodat de boot ineens keurig stil lag aan het vlot.

Ramp: wedstrijdboot reddeloos verloren

Steeds werkte zijn ‘truc speciale’ prima tot 18 april 1959. Misschien was de stuurman die ochtend nog wat slaperig. Hij wachtte te lang met zijn commando’s en het aan bakboord keihard trekken aan zijn stuurtouw. De boot botste in volle vaart op het vlot. Pats boem, luid gekraak, brekend hout, roeiers te water, gelukkig geen gewonden. De klinknagels waarmee de elkaar overlappende planken van de zogenoemde ‘overnaadse boot’ aan elkaar vastgeklonken waren, vlogen in het rond. De boot waarmee wedstrijden gevaren zouden worden was reddeloos verloren.

Geluk na dit ongeluk

Het lot was Het Galjoen na dit ongeluk goed gezind. In de mensa zat die ochtend toevallig Ir. P.F.S. Otten (1895 - 1969) de president-directeur van Philips die bestuurslid was van de Nijenrode-opleiding. Af en toe wilde hij loskomen van zijn werk. Dan nam hij een 'dagje voor zichzelf' en dit was zo'n dagje. De sfeer proeven op Nijenrode door te midden van de studenten in de mensa te ontbijten, dat deed hem plezier. Om 8 uur zat hij daar. De oerwoud tamtam van de studenten - die allemaal verplicht op de campus woonden - had het bericht over de gecrashte boot al verspreid, maar Ir. Otten wist nog van niks

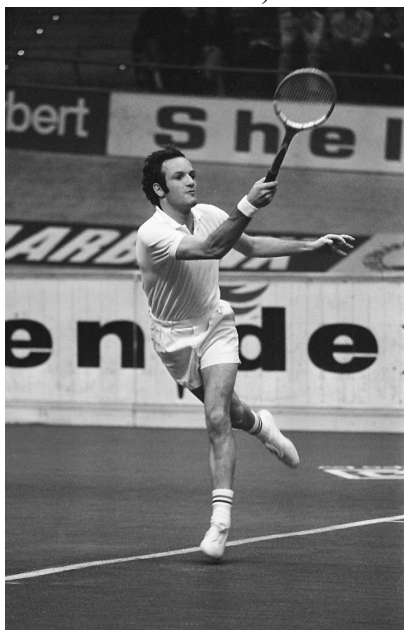
Sportmecenas

Galjoenbestuursleden regelden het zo, dat de heer Otten tussen hen in kwam zitten. Hij beoefende actief verschillende sporten, zoals hockey, korfbal, tennis, schaatsen en golf en als 'sportmecenas' stimuleerde hij allerlei zaken op sportgebied. Zo zorgde hij voor nieuwbouw en uitbouw van tribunes en kleedlokalen van de Eindhovense Philips Sportvereniging (PSV). Ter ere van hem organiseert die club sinds 1947 jaarlijks een voetbaltoernooi voor jeugdige topspelers onder de naam 'Otten Innovation Cup'. In Amsterdam is een stadion waar tegenwoordig tennis, padel en squash kan worden gespeeld door hem gefinancierd en nu nog naar hem vernoemd; in Eindhoven is ook nog het Ir. Otten zwembad en jarenlang bestond in die stad ook het Frans Otten hockeystadion.

Beeld: Eindhoven sport

Naast de financiering van sportaccommodaties, verstreekte hij financiële ondersteuning aan individuele sporters zoals atleten, zwemmers, wielrenners, biljarters, skiërs, alpinisten en tennissers (bijv. Wimbledon winnaar Tom Okker).

Tom Okker 'The Flying Dutchman'

Beeld: https://nl.wikipedia.org/wiki/Tom_Okker

Als schoonzoon van Philipsoprichter Anton Philips kon hij zich op financieel gebied veel veroorloven. Te meer daar hij al gauw, na zijn afstuderen als ingenieur, onderdirecteur van Philips werd en snel carrière maakte, waardoor hij in 1939 president-directeur werd. Die functie vervulde hij met zoveel succes dat in de 22 jaar, waarin hij bij Philips aan het roer stond, de personeelsomvang vertienvoudigde: van 20.000 naar 200.000. Door hem maakte de sport een belangrijk onderdeel uit van de Philips-bedrijfsstrategie. Een bekende opvatting van hem was: ‘Sport kan ons teamwork leren, ons al vroeg bijbrengen samen iets te willen en kunnen doen voor een gemeenschappelijk doel.’

Galjoeners grepen hun kans

De Galjoeners wisten dat de heer Otten sport belangrijk vond en er veel voor over had. Sportliefhebber Otten vroeg dan ook spontaan hoe het ging met roeien bij Het Galjoen. De Galjoeners grepen hun kans. Ze vertelden het smartelijke verhaal van het drama dat zich die ochtend had afgespeeld en de desastreuze gevolgen die dat zou hebben voor het roeien en vooral ook voor de wedstrijden waaraan Het Galjoen wilde deelnemen. Otten vroeg aan de ‘tafelpresident’ (de student die voor een ordelijk verloop in de mensa moest zorgen) of hij wat mocht mededelen. Hij bood Het Galjoen een nieuwe boot aan: luid gejuich galmde door de mensa.

Waarom heet de boot Sylvester?

Otten heette voluit Pieter Franciscus Sylvester Otten en wilde dat de boot werd vernoemd naar zijn derde voornaam. Hij was in 1895 op Oudejaarsdag (Sylvester) geboren.

*Ir. Pieter Franciscus Sylvester (Frans) Otten
Onbekende fotograaf - Eindhoven in beeld ca. 1939*

Magnum Opus van beste botenbouwer

Otten gaf de opdracht om de boot te bouwen aan Cor Heuvelman (1896 -1967).

*Firmanaam zoals die staat in de Sylvester
Beeld: Roeimuseum*

Die man bouwde indertijd de snelste overnaadse boten. Overnaads duidt op de bouwwijze waarbij de romp van de boot bestaat uit elkaar overlappende planken.

Romp van de overnaadse Sylvester.

Beeld: Beeld Roei!

Naar verluidt is de Sylvester de mooiste en beste van de boten die Cor Heuvelman ooit bouwde. Wellicht is het een van de laatste boten die hij bouwde, want begin 1961 volgde zijn zoon hem op als botenbouwer. Zijn in vele jaren opgebouwde kennis en kunde balde samen in de Sylvester als zijn 'magnum opus'. Wat hij al vaker had gedaan om een boot sneller te laten varen, deed hij uiteraard ook bij de bouw van de Sylvester: hem iets 'gepiekt' maken. Dat wil zeggen dat de boeg (de voorkant) aan beide zijanten een lichte S-vormige kromming kreeg, zodat de boot daar waar hij het water aansnijdt wat smaller is dan aan de bovenkant. Daardoor zou de Sylvester 1,5 seconden sneller gaan per 250 meter dan een overnaadse boot met een gewone ronde boeg. Cor Heuvelman paste nóg een innovatie toe. Dat was bij het zogenoemde rollerbankje, dat is bankje waarop de roeiers zitten en dat door het uittrappen van hun benen op een rails van voren naar achter rolt. In plaats van de gebruikelijke 4 wieltjes onder de rollerbankjes, voorzag hij die van de Sylvester van 8 wieltjes; 4 van een normale grootte en nog 4 metalen rolbuisjes onder het beweegbare bovendeeel van het bankje. Zó werd deze innovatieve boot in februari 1960 opgeleverd.

Cor Heuvelman is waarschijnlijk de blonde man met bril.

Beeld: Roeimuseum

Doop Sylvester door Eva Herdin

Beeld: Galjoenarchie

De accentloos Nederlands sprekende Oostenrijkse Eva Herdin woonde met haar man, de sportdocent Gerhart, op het terrein van Nijenrode. Gerhart sprak gebroken Nederlands en gaf zijn lessen altijd in het Duits. Dat paste goed bij het internationale karakter van de Nijenrode-opleiding. Alhoewel roeien, zoals hiervoor vermeld, geen deel uitmaakte van de 7 uur sport per week die tot het lesprogramma van de studenten behoorde, was Gerhart - buiten het curriculum om, dus in zijn vrije tijd - een goede en enthousiaste trainer van de roeiers van Het Galjoen. Eva droeg de studenten - als een soort tweede moeder - een warm hart toe. Het is dan ook begrijpelijk dat zij - om Gerhart en haar te eren - werd uitgenodigd om de boot te dopen.

Bij die doop op 1 maart 1960 was uiteraard ook de heer Otten als schenker van de boot aanwezig. Op onderstaande foto is hij de man in het midden.

*Doop Sylvester 1-3-1960 met centraal (5e van rechts) Frans Otten
(7e van rechts is Jacques Postma, de grote bouwer van de Nijenrode-opleiding)*

Beeld: Galjoenarchie

Blikken trekken met de Donauhaal

Gerhart Herdin was van 1958 tot 1989 sportdocent op Nijenrode. Hij had in Oostenrijk leren roeien bij Ruderverein Nibelungen in Klostersenberg aan de Donau. Onder zijn bezielende leiding zijn door Het

Galjoen heel wat 'blikken getrokken' (dat is de roeiers-uitdrukking voor 'prijzen winnen'). Hij leerde de leden van Het Galjoen 'de Donauhaal'; een roeihaal die succesvol werd toegepast in menige wedstrijd, juist ook in de Sylvester. Die Donauhaal was zeer geschikt voor wild water. Die techniek werd bijvoorbeeld in een wedstrijd toegepast op het onstuimige water van de Zaan. Roeiers van het oppermachtige Nereus die zich ver verheven voelden boven zo'n clubje als Het Galjoen, vroegen vooraf spottend aan de Galjoenroeiers of ze wel wisten dat roeien heel wat moeilijker was dan het ordinaire voetballen. Toen Nereus was verslagen boden de Galjoenleden de Nereusploeg een cadeau aan:voetballes op Nijenrode!

Sylvester in stukken zagen? No Way!

Net zoals de mens kennen verenigingen verschillende levensfasen. Ups en Downs kwamen in het 78 jarige bestaan van Het Galjoen dus ook voor. Soms lag de nadruk op topsport, dan weer op recreatief bewegen, soms ging het qua verenigingsactiviteiten vooral om afmattende toertochten, dan weer om gezelligheid. In één zo'n levensfase, begin jaren '90, ging het naast roeien vooral om feesten. Boten én feesten, daarvoor schoten de inkomsten uit contributie te kort. Het toenmalige bestuur kwam met een inventief-creatief idee om meer inkomsten te genereren: veilingen van oud materiaal. Die veilingen groeiden - mede door de overvloedig getapte gratis biertjes - op zich al uit tot feesten. Allerlei boot-onderdelen kwamen onder de hamer van de veilingmeester: riemen, dollen en rollerbankjes en vooral in stukken gezaagde delen van afgeschreven, oude boten. Die werden populair als boekenkastje op de studentenkamers; zó populair dat er een tekort aan afgeschreven boten ontstond. Gelukkig waren er leden met zoveel historisch besef, dat ze hebben voorkomen dat de Sylvester in stukken werd gezaagd en bij opbod verkocht. Het tekort aan 'boekenkastjes' werd aangevuld door afgedankte boten bij andere roeivereniging in te kopen en - na een fake inzegening als Galjoenboot - in stukken gezaagd. Zo werden bootdelen die voor 100 gulden waren ingekocht soms voor wel 700 gulden verkocht. Kassa!

Sylvester op de Varsity

Godezijdank is dus de Sylvester het lot bespaard gebleven om - in stukken gezaagd - als boekenkastjes te eindigen. Dankzij zorgvuldige reparaties en onderhoud is de Sylvester al 64 jaar in de vaart gebleven. Dit jaar is in die historische boot de zogenoemde Varsity geroeid. Dat is een traditionele studentenroeiwedstrijd die sinds 1878 jaarlijks wordt gehouden. Eén van de onderdelen is een wedstrijd in historische overnaadse boten. Een studenten-roeiploeg van Het Galjoen streed daar mee: uiteraard in de Sylvester.

Sylvester op Varsity 2024

Beeld: <https://www.hetgaljoen.com/nieuws>

Sylvester op Varsity 2024

Beeld: Varsity TV

Bronnen

Oostra, J., Galjoencommissaris Materiaal en Roeien, 1958 – 1960, 'Doop van de Sylvester'
<https://roeimuseum.nl/museumzalen/botenbouwers/familie-heuvelman/>
<https://roeimuseum.nl/museumzalen/roeiverenigingen/nijenrode-roeivereniging-het-galjoen/>
<https://www.hetgaljoen.com/bestanden/een-greep-uit-75-jaar-galjoen-geschiedenis.pdf?cd=i>
https://nl.wikipedia.org/wiki/Frans_Otten

Fenger, P., Een stukje historie: De Sylvester, Januari 2014

<https://langehalen.wordpress.com/2014/01/27/een-stukje-historie-de-sylvester/>